

Til Tolddiskussionen.

Af Aleksis Petersen.

I afvigte Sommer havde jeg Lejlighed til at opholde mig nogen Tid i nogle af de Lande, der have en særlig Interesse, naar Toldspørgsmaalet bringes paa Bane: England, Finanstoldsystemets Hjem, Beskyttelsesmændenes *bête noire*; — Belgien, et Land hvor Frihandelen synes at have slaaet meget dybe Rødder; — og Schweiz, vistnok det Land, hvor Toldvæsenet er ordnet paa den liberaleste Maade, ihvorvel fuldstændig Toldfrihed endnu ikke er gennemført.

Jeg maa tilstaa, at jeg, som Udbytte af min Rejse, ingenlunde hjembragte den Opfattelse, at Frihandelslæren i de senere Tider er «kommet stærkt paa Retur» i Udlandet — som Schlegel udtrykte sig i Landstinget —, eller at den skulde være bleven «gammeldags», som vor ærede Finansminister sagde i Folketinget. Derimod kom jeg unegtelig, efter at have hørt i Landstinget en første Behandling af Lovforslaget om Beskatningen af den indenlandske Sukkerindustri*), nogle ministerielle Ud-

*) Det var under denne Diskussion ret interessant at høre Finansministeren udtale sig næsten som Frihandelsmand. Alt er relativt: den Mand der i Folketinget nærmest synes at staa paa Beskyttelsessiden, kan i Landstinget næsten tage sig ud som Frihandelsmand. Forøvrigt skal det indrømmes, at det gjerne kan være, at Finansminister Estrup i Grunden ikke danner nogen bestemt Undtagelse fra en Regel, der forleden blev slaaet fast af

Til Tolddiskussionen.

Af Aleksis Petersen.

I afvigte Sommer havde jeg Lejlighed til at opholde mig nogen Tid i nogle af de Lande, der have en særlig Interesse, naar Toldspørgsmaalet bringes paa Bane: England, Finanstoldsystemets Hjem, Beskyttelsesmændenes *bête noire*; — Belgien, et Land hvor Frihandelen synes at have slaaet meget dybe Rødder; — og Schweiz, vistnok det Land, hvor Toldvæsenet er ordnet paa den liberaleste Maade, ihvorvel fuldstændig Toldfrihed endnu ikke er gennemført.

Jeg maa tilstaa, at jeg, som Udbytte af min Rejse, ingenlunde hjembragte den Opfattelse, at Frihandelslæren i de senere Tider er «kommet stærkt paa Retur» i Udlandet — som Schlegel udtrykte sig i Landstinget —, eller at den skulde være bleven «gammeldags», som vor ærede Finansminister sagde i Folketinget. Derimod kom jeg unegtelig, efter at have hørt i Landstinget en første Behandling af Lovforslaget om Beskatningen af den indenlandske Sukkerindustri*), nogle ministerielle Ud-

*) Det var under denne Diskussion ret interessant at høre Finansministeren udtale sig næsten som Frihandelsmand. Alt er relativt: den Mand der i Folketinget nærmest synes at staa paa Beskyttelsessiden, kan i Landstinget næsten tage sig ud som Frihandelsmand. Forøvrigt skal det indrømmes, at det gjerne kan være, at Finansminister Estrup i Grunden ikke danner nogen bestemt Undtagelse fra en Regel, der forleden blev slaaet fast af

talelser i Folketinget over Toldsagen, og — jeg kunde maaske tilføje — et Par meget ærede Talere i Nationalekonomisk Forening, — til den Opfattelse, at det »Gammeldags» og »paa Retur Værende» maa søges paa ganske andre Steder, end de ærede Tilhængere af 1863-Toldloven formene. Hvis vi ville finde en »gammeldags» Betragtning af Toldspørgsmaalet, gøre vi vist bedre i at blive i Danmark end i at rejse til Udlandet.

Af de tre ovennævnte Frihandelslande skal jeg her lade England uomtalt. Om Schweiz skal jeg kun bemærke, at jeg, der nu i flere Aar har gjort gjentagne længere Ophold i dette Land og fulgt dets politiske og økonomiske Udvikling med nogen Opmærksomhed, aldrig har mærket noget til, at man der skulde have fortrudt Indførelsen af Frihandlen, hvortil man virkelig heller ikke har haft nogen Grund. Det er jo rigtignok blevet sagt, at Schweiz paa Grund af de mange Rejsende indtager en saa exceptionel Stilling, at dets Exempel intet betyder; man har sagt, at Schweiz er saa forhippet paa at holde paa de Fremmede, at det gjerne af Hensyn til dem vil paatage sig

•Neue freie Presse». Det østrigske Blad offentliggjorde under 7de Novbr. 1876 en Artikel om Beskyttelsesbevægelsen i Tyskland og Østrig, i hvilken det paavises, at Frihandelsideen neppe kan kaldes »gammeldags», eftersom — trods al Uenighed og Forvirring paa Nationalekonomiens Omraade — alle videnskabelige Nationaløkonomer i hele den civiliserede Verden, paa 1½ nær (Carey og Dühring), ere enige om at godkjende Frihandelsideen. Selv Kathedersocialisterne skulle ikke gøre nogen Undtagelse herfra, og Protektionisternes Koketteren med Kathedersocialisterne betegnes som en Misforstaaelse. Saaledes forholder det sig med Videnskabsmændene. Og nu Statsmændene? Ja her var det, at Bladet opstillede den Sætning, til hvilken ovenfor sigtedes: Bladet erklærer, vi ville ønske med Rette: •man tør aldrig lade ude af Øje, at der for Tiden vel ikke mere existerer en eneste dannet europæisk Statsmand, der af Overbevisninger Beskyttelsesmand». Som sagt: den danske Regerings Chef og Finansminister danner muligvis ikke nogen Undtagelse herfra; hans Modstand mod en Toldreform skyldes muligvis ikke nogen bestemt udpræget Kjærlighed til Beskyttelsen, men kan være motiveret i den Forpligtelse til at værne om alt Bestaaende, som Aristokratiet mener at have overtaget.

mange Ofre, og overhovedet gjerne vil indrette sit Skattevæsen paa den for de Fremmede mest behagelige Maade. Der ligger maaske noget Sandt i denne Tanke, om end visse Personer undertiden have valgt at fremsætte den under en temmelig meningsløs Form. Schweiz har naturligvis ikke indført Frihandel for at behage Turisterne; men det er maaske ikke umuligt, at der i et Land, som hvert Aar besøges af Masser af Rejsende, let kan rejse sig en Opinion imod den Side af Toldvæsenet, der for de Rejsende er mest generende, Toldvisitationen, og til denne Opinion vil det maaske være fordelagtigt at tage Hensyn. I adskillige civiliserede Lande er, som bekendt, den Toldvisitation, de Rejsende maa finde sig i, i de senere Aar bleven slappere og slappere, og tager Konfluxen af Rejsende i de kommende Aar lige saa stærkt til, som den har gjort i de sidste Aartier, kan man meget vel tænke sig, at det Øjeblik vil komme, da man vil finde det mest hensigtsvarende helt at opgive Toldvisitationen, — hvilket ikke er det Samme som Toldfrihed, men dog er et Skridt henimod den. Man ser i Bellegarde, Grænsen mellem Frankrig og Schweiz, Fortid og Fremtid staa ligeover hinanden: den, der fra Frankrig gaar ind i Schweiz, mærker ikke det Mindste til det schweiziske Toldvæsen; — den, der fra Schweiz gaar ind i Frankrig, maa ikke alene finde sig i, at det franske Toldvæsen i Bellegarde omhyggelig gennemser hans Bagage, men maa belave sig paa, selv uden særlig Anledning, endog at faa sine Lommer gennemrodede*)! En saadan Behandling lader sig ikke saa let gennemføre, hvor der er en uhyre stærk Tilstrømning af Rejsende; der vil der i alt Fald let rejse sig en Opinion imod den. Den stedse stigende Konflux af Rejsende vil — det er da i alt Fald ikke utænkeligt — gjøre Lande, som f. Ex. Tyskland, mere tilbøjelige til at følge Schweiz's Exempel, og har man først besluttet sig til at fritage de Rejs-

*) Det bør dog bemærkes, at den strænge Toldvisitation paa dette Sted vistnok ikke ene skyldes økonomiske Hensyn, men ogsaa politiske: Franskmændenes Kommunardfrygt, der begribeligvis er særlig stærk paa den schweiziske Grænse.

ende for Toldvisitationen, vil man vistnok være rykket saa godt et Stykke frem ad Frihandelsvejen, at man ikke vil have mange Betæneligheder ved at gjøre Skridtet fuldt ud.

Det tredje af de ovennævnte Lande, Belgien, er ganske vist ikke saa vidt fremskredet som Schweiz; men det har dog allerede i en Aarrække været inde paa Frihandelsbanen, og Intel tyder paa, at Frihandelsideen i Belgien skulde «være paa Retur». Ved den engelske «Political Economy Clubs» Mindefest for Adam Smith i Aar erklærede Emile de Laveleye jo endog, at Frihandelsideen havde slaaet saa sikker Rod i hans Land, at der havde kunnet været Tale om at indføre Toldfrihed*). Naturligvis vilde et Forslag herom ikke være praktisk i Øjeblikket; men saavidt jeg véd, fandt dog ingen belgisk Nationaløkonom sig foranlediget til at nedlægge en «Indsigelse» mod Tanken om Toldfrihed, som om den, ikke blot i Øjeblikket, men i al Evighed skulde være irrealisabel. At en nationaløkonomisk Forfatter og Lærer i Nationaløkonomi kan føle sig opfordret — næsten, lod det, forpligtet — til at «nedlægge Indsigelse» mod Tanken om Toldfrihedens eventuelle Gjennemførlighed i en maaske endog meget fjern Fremtid, og at han kan føle sig opfordret til at nedlægge sin Indsigelse paa en saa indtrængende Maade, som om den nævnte Tanke kun kunde næres af Fantaster og Fuesentaster, — det vidner virkelig om en mærkelig Tro paa «den stationære Tilstand». At en Mand, der kjender noget til Skattevæsenets Historie og til de Revolutioner, det har undergaaet, kan nære en saadan Tro, er unægtelig besynderligt. Hvorfor i al Verden skulde Toldvæsenet være mindre modtageligt for Forbedringer og mere udødeligt end alt andet Menneskeligt! Det vilde tilvisse være højest ubesindigt, om en praktisk Politiker hos os fremkom med et Forslag om al Tolds Afskaffelse; men der hører ikke mindre Dristighed til kategorisk at erklære, og ligefrem garantere, at Tolden aldrig, aldrig i al Evighed, vil kunne fuldstændig afskaffes. Og naar der tilføjes, at Tolden «fornuftigvis» aldrig vil blive afskaffet, saa er man noget i

*) Nationaløk. Tidsskr. Bd. VII. S. 461.

Tvivl om, hvad Meningen egentlig er hermed. De belgiske Nationaløkonomer ere nu imidlertid saa dumdristige ikke at slaa sig til Ro ved den danske Nationaløkonoms Garanti for Toldens Udødelighed; de tænke sig tværtimod Muligheden af, at det Øjeblik kan komme, da Staten kan undvære al Told eller erstatte den ved andre Skatter; og de tro ikke blot, at dette Øjeblik kan komme, men de mene, at det «fornuftigvis» maa komme.

Forsaavidt man skulde mene, at E. de Laveleye ikke er tilstrækkelig «praktisk», og at det ikke 'gaar an at gjøre de andre belgiske Nationaløkonomer ansvarlige for hans Anskuelser og Udtalelser, saa skal jeg dertil bemærke, at jeg under mit Ophold i Belgien havde Lejlighed til at tale med flere af de ledende belgiske Nationaløkonomer, der godkjendte de Laveleyes ovenfor citerede Udtalelse. Af disse Økonomer skal jeg her kun nævne én: Præsidenten i den belgiske Nationaløkonomiske Forening*), M. Corr van der Maeren. Denne fremragende Mand, der har øvet en betydelig Indflydelse paa Frihandelens Udvikling i Belgien, gav mig et Billede af de der-værende Forhold, af hvilket fremlyste, at Frihandelsideen i alt Fald ikke i Belgien betragtes som «gammeldags».

Den første Forening, der i Belgien virkede for Frihandelens Sag, var den for mange Tider siden stiftede «Association belge pour la réforme douanière». Denne Forening, i hvilken Corr van der Maeren førte Forsædet, virkede med stor Kraft og ikke uden Held. I 1856 havde den sammenkaldt en «Congrès international des réformes douanières», der i sin Tid vakte stor Opsigt, og som gjorde de indledende Skridt til Stiftelsen af en «Association internationale pour les réformes douanières». Denne internationale Frihandelsforenings belgiske Afdeling vidste efterhaanden at skaffe Frihandelsprinciperne Anerkjendelse, og den oplyste offentlige Mening i Belgien, særlig de belgiske Handelskamre, sluttede sig til dem. Navnlig gjorde Verviers,

*) Foreningens anden Præsident er Lehardy de Beaulieu, en Slægtning af den afdøde velbekjendte blinde Nationaløkonom af dette Navn.

et af den belgiske Industris betydeligste Centra, sig bemærket ved den Varme, hvormed de cobdenske Principer dør modtoges. Som en Anerkjendelse heraf og til Minde om de Sejre, Frihandelsideen her vandt, skænkede den belgiske nationalekonomiske Forening til Handelskamret i Verviers en Buste af Cobden, der med stor Højlidelighed afsløredes i Januar 1866. Man gik nu videre og stiftede en ny Forening, ikke til Frihandelens Indførelse, men til Toldens Afskaffelse, en saakaldet «Association pour la suppression des douanes». Læseren bemærke: det tidligere *pour la réforme douanière* er nu blevet til *pour la suppression des douanes*, — en meget betegnende Forandring. Denne Forenings Maal er naturligvis endnu langt fra at være naaet; ja den belgiske Toldtarif har ikke engang endnu naaet til at blive en fuldstændig Frihandelsstarif; Beskyttelsessystemet har tvært imod endnu bevaret nogle Rester; — men Tarifen er dog i den sidste Sneds Aar bleven i en meget betydelig Grad forbedret, og de forskellige belgiske Foreninger have hjulpet Regeringen, der allerede i 1851 ved sin daværende Chef, Frère-Orban, havde erklæret at være afgjort Tilhænger af Frihandelen, med at reformere de gamle Tarifer. Samtidig med at Tolden er bleven nedsat, har, som Statistiken udviser, Landets Industri, Handel og Velstand udviklet sig i en overraskende Grad. Hvad Industrien angaar, skal her kun anføres, at medens der i de belgiske Fabriker i 1838 kun arbejdede Maskiner paa ialt 25,312 Hestes Kraft, og medens dette Tal i 1844 kun havde naaet 37,370, var det i 1870 — efter Frihandelens Indførelse — voxet op til 345,959! Ligeledes steg Stenkulproduktionen i Tidsrummet 1840—70 fra 3,9 Millioner Tons til 13,7 Millioner. Paa den udenlandske Handelsomsætning øvede Frihandelen den Indflydelse, at Omsætningen fra 429 Millioner Fr. i 1840 steg til — 4½ Milliard i 1874, og medens de belgiske Havne i 1840 besøgtes af 1797 Skibe (circa 200,000 Tons), besøgtes de i 1871 af 7778 (circa 2,1 Million Tons). Endnu mere Indtryk end disse og lignende Tal, der dog i og for sig ere ret overbevisende, har det gjort, at Fremgangen netop har været særlig fremtrædende for de Industrier, Verviers's for Exempel, der have mistet Be-

skyttelsen, medens der har været Stilstand eller endog Tilbagegang for de Industrier, der have bevaret Beskyttelsen: Bomuldsindustrien i Gand har været og er beskyttet, hvorfor det ogsaa er gaaet sørgelig tilbage for den. Gand, er den eneste By i Belgien, hvor Beskyttelsesmændene have fast Hold: Industrien i Gand har maattet bløde blodigt herfor. Saadanne Kjendsgjerninger have gjort Indtryk paa den offentlige Mening, og det er blevet en temmelig udbredt Anskuelse, at kan det lykkes at formindske de offentlige Udgifter, navnlig da Krigsbudgettet, — da vil det Øjeblik neppe være saa meget fjernt, da der for Alvor vil kunne tænkes paa Toldens Afskaffelse.

Saaledes tænker man, saadanne Anskuelser nærer man i det Udland, der beskyldes for at ville svigte Frihandelsideen! Naar man vender hjem fra de nationaløkonomiske Kredse i Udlandet, hvor det forsikres os, at der er jaget en saa forsvarelig Pæl gennem Beskyttelsessystemets ormædte Kadaver, at der kan være Tale ikke blot om Frihandel men om Toldfrihed, — naar man vender hjem til de danske endeløse Toldforhandlinger, saa føler man sig virkelig mindre hyggelig berørt.

Et af de værste Sisyphusarbejder, der er lagt paa vort Lovgivningsværk, er unegtelig Toldsagen. Har Folketinget med stort Besvær og megen Møje faaet Toldloven ført over i Landstinget, kan det være vis paa, at den øjeblikkelig ruller tilbage; og Arbejdet maa tages for igjen! Saadan er det gaaet i en Aarrække, og saadan kan det blive ved at gaa i en Række af Aar endnu. Det er just ikke opmuntrende! Naar saa Folketinget i sin Fortvivlelse over dette haabløse Arbejde, naar det i den sikre Overbevisning, at det vil være spildt Arbejde at føre Lovforslaget gennem alle tre Behandlinger, siger Stop, — saa løfter der sig et Forargelsens Raab over, at Folketinget »jager Sagerne ud af Salen» uden at vise dem den tilbørlige Opmærksomhed. Man tager Anledning af en Sag, som Folketinget har drøftet og drøftet i fem Aar, til at klage over dets Uvilje til at behandle Sagerne. Og hvad er det for et Lovforslag, af hvilket man tager Anledning til, omend »under en saa smuk Form», at angribe Folketinget? Det er et Lovfor-

slag, om hvilket man paa Forhaand kunde sige sig selv, at det ikke vilde blive billiget af det Ting, hvori det forelagdes, og at heller ikke det andet Ting under nogensomhelst Omstændighed vilde gaa ind paa det, medens selve den forelæggende Minister nok ogsaa helst vilde være fri for at faa det vedtaget! Man forlanger, at Folketinget med alvorligt Ansigt skal behandle et Lovforslag, om hvilket det er givet, at ingen af Lovgivningsfaktorerne ønsker det vedtaget! Dette er dog en vel haard Fordring.

Til Belysning af en Sag, der er saa gennemdebatteret som Toldsagen, vil der vanskelig kunne leveres ny Bidrag. I ethvert Fald ere Beskyttelsesmændene, der nu i en Menneskealder eller længere bestandig have fortalt os de samme Historier, ikke berettigede til at forlange ny Svar paa de gamle Spørgsmaal. Det er ikke morsomt for Frihandelsmændene at gjendrive, hvad de saa ofte have gjendrevet; det er ikke morsomt at gjentage, hvad der er sagt saa ofte; men undertiden kan det være nødvendigt.

Af Landstingets Beskyttelsesmænd kunde man i ethvert Fald ikke vente meget Nyt. Snarere skulde man vente at træffe Beskyttelsesmændenes ny Argumenter i Nationaløkonomisk Forening, — forsaavidt Beskyttelsessystemet overhovedet vilde have Ordførere der. Etatsraad Levy fremhævede da ogsaa et nyt Moment: «Siden Frihandelsforeningens Dage», sagde han, «var der fremkommet et betydeligt Moment: Arbejderspørgsmaalet Besvarelsen af Spørgsmaalet om, hvorledes Arbejderne vilde blive berørte af Toldreformen, var af den største Betydning Ved Toldreformen burde man tage Hensyn til, hvad Arbejderinteresserne fordrer». Og Tale- ren udviklede videre, hvorledes Ophævelsen af Beskyttelsen vilde være ødelæggende for mange Næringsveje og derigjennem for Arbejderne, hvorledes Toldens Afskaffelse vilde være det Værste, der kunde times Arbejderen osv. Men dette «betydelige Moment» er jo i Virkeligheden slet ikke nyt; det er paa ingen Maade først fremkommet «siden den Tid da Frihandelsforeningen florerede». Det kan være sandt nok, [at Ordet «Arbejderspørgsmaal» først i de senere Aar er blevet

meget hyppigt brugt herhjemme; men hvad selve Spørgsmaalet angaar, saa existerede det selvfølgelig længe før «den Tid da Frihandelsforeningen florerede». Ja, hvad mere er: man tænkte paa det og talte om det, omend tildels paa en noget anden Maade end nutildags: naar der i ældre Dage blev Tale om Toldreform, saa undlod Beskyttelsesmændene aldrig at komme med deres «Arbejdere», og deres Hovedindvending mod Frihandelen var dengang ganske som nu, at den vilde «skade Arbejderne». Etatsraad Levys «betydelige Moment» er ogsaa af Fortidens Beskyttelsesmænd blevet saa grundigt og saa utallige Gange exploiteret, at det ikke har været vel muligt for Frihandelsmændene at overse det. Vi vide jo dog Alle, at ogsaa Beskyttelsesmændene før Frihandelsforeningens Dage søgte at forsvare deres System ved den Paastand, at det vilde «skaffe Arbejde». Det er en Sag, som Frihandelsmændene have behandlet tilstrækkelig ofte.

Saaledes maa det vistnok i Sandhedens Interesse siges, at Etatsraad Levy ikke har paaapeget noget nyt Moment. Om det Ord, Taleren brugte, end er forholdsvis moderne, er den Tanke, der ligger bagved, ikke ny. Etatsraad Levys Tanke er i Virkeligheden den samme, som den Etatsraad Tesdorpf ogsaa gjorde sig til Ordfører for. Etatsraad Tesdorpf fremhævede som Hovedargument, eller i Grunden som eneste Argument, til Bedste for Beskyttelsen, at «det gjælder at ophjælpe Industriegrene, til hvilke den overflødige Arbejdskraft kan ty», at «vi trænge til Arbejde til vore Arbejdere». Etatsraad Tesdorpf vil vist neppe forlange mere Beskyttelse end den vi alt have; han gaar dog vist ikke videre end til at anbefale Bibeholdelsen af den bestaaende Beskyttelse; — men hvad vil han i saa Fald opnaa? Han fremstiller Beskyttelsen som et Middel til at skaffe Arbejderne Arbejde; men udtaler samtidigt, at vi «trænger til Arbejde til vore Arbejdere», uagtet vor Industri, som han indrømmer, bestandig har nydt og fremdeles nyder Beskyttelse. Det af ham anbefalede Middel har altsaa ikke vist sig virksomt.

Dette er ogsaa let at forstaa, hvorimod det ikke vilde være let at forstaa, hvorledes det anbefalede Middel («Beskyt-

telse») skulde kunne virke til Formaalets («Arbejde til vore Arbejdere») Opnaaelse. Etatsraaderne Levy og Tesdorpf, hvis Ønske om «mere Arbejde» fornuftigvis maa forstaas som et Ønske om større Arbejdsfortjeneste, have ligesaa lidt som tidligere Beskyttelsesmænd forsøgt at paavise, hvorledes det kunde være muligt for Beskyttelsen at fremkalde forøget Virksomhed i Industrien paa nogle Punkter, uden en tilsvarende, eller større, Tilbagegang paa andre. De nævnte Talere ville have flere Maskiner i Gang; men der maa Kapital hertil, og hvor skal den komme fra? Det kan nok lade sig gjøre at «ophjælpe Industrigrene» ved en Beskyttelsestold; men det er klart, at dette maa ske enten paa Bekostning af anden produktiv Virksomhed, eller ikke paa Bekostning heraf. Sker det paa den nævnte Bekostning, hvor bliver Profitten for «Arbejdere» saa af? Sker det ikke paa Bekostning af noget Andet maa der aabenbart være blevet tilført Industrien ny Kapital? Formaar en Beskyttelsestold at skabe Noget af Intet? Hvis den ikke formaar det, hvis den ikke er en Tryllekvist, en Aladdin's Lampe, en Fortunatus Pung, — maa den Kapital, Beskyttelsen skaffer de ny Virksomheder jo tages fra de ældre. En Lov kan ganske vist skaffe ny Kapital frem, nemlig ved at fjerne de Forhold, der tidligere hindrede Kapitalen i at komme frem; men en Beskyttelsestold fjerner jo ikke Hindringer, men skaber dem netop. Selve Beskyttelsesmændene indrømme jo, at Beskyttelsestolden virker ved at skabe Hindringer for Udlandet i, at «oversvømme» os med sine Produkter o: i at købe vore Produkter. Saaledes er det i Virkeligheden: Beskyttelsen er ifølge sit Væsen en Hindring og intet Andet. Tolden gjør det vanskeligere for Udlandets Varer at komme herind (og altsaa for de danske at komme ud); det Samme kunde opnaas paa anden Maade end ved Told, — f. Exempel ved at Jernbanerne viste sig mindre liberale i Befordring af Gods fra Udlandet til Danmark end omvendt. Alt hvad der paafører Udlandet Vanskeligheder ved Exporten af dets Varer, maa være Beskyttelsesmanden kjærkomment. Professor Frederiksen nævnte i sit Indledningsforedrag en russisk Statsmand, der i samme Grad betragtede Frihandel og Jernbaner

som Ulykker. Den russiske Statsmand, der vistnok fortrinsvis hadede Jernvejstogene fra Udlandet, adskilte sig kun i ét Punkt fra andre Beskyttelsesmænd: deri, at han var lidt mere logisk. Enhver Mand, der glæder sig over, at Tolden vanskeliggjør Indførselen af udenlandske Varer, (og som en Følge heraf: Udførselen af danske), maa — hvis han har en Smule Logik — i ligesaa høj eller højere Grad glæde sig, hver Gang et Skib med Varer fra Udlandet gaar under. — Og det er paa den Maade, at Beskyttelsesmændene ville «skaffe vore Arbejdere Arbejde»!?

Frihandelen kan siges at skabe Kapital, og den kan skaffe Arbejderen Brød. Hvorledes den gør det, er alt andet: den gør det ved at fjerne Hindringer. En udførligere Udvikling af, hvorledes det gaar til hermed, er ikke fornøden, da den saa ofte er bleven given. Derimod vilde det have været i høj Grad interessant, hvis de oftnævnte Talere havde paavist, hvorledes i al Verden et System, hvis Væsen er at skabe Hindringer og paalægge Baand, kan løse «Arbejderspørgsmaalet», tilfredsstille «Arbejderinteresserne» osv. En saadan Paavisning vilde have været noget Nyt.

Der klages over, at «vi trænger til Arbejde til vore Arbejdere», hvori jo ligger, at den bestaaende Beskyttelse ikke paa den forønskede Maade har virket for Arbejderne. Paa den anden Side erklærer Etatsraad Levy, at den heller ikke er kommen Kapitalisterne til Gode. Hvor er Profitten da bleven af? Skulde det være saa, at Beskyttelsen udsuger Landet uden at gavne hverken Arbejdere eller Kapitalister? —

Der faldt under Diskussionen i Nationaløk. Forening et sandt og træffende Ord, af hvilket der uheldigvis ikke blev gjort den rette Brug. Etatsraad Tesdorpf bemærkede træffende at den allervanskeligste Opgave, der kan stilles en Finansmand, er Udarbejdelsen af en virkelig sund og fornuftig Toldlov. Ja, det er rigtigt! Opgaven er saa vanskelig, at man næsten kan kalde den uløselig; umulig er den i ethvert Tilfælde, naar Tolden ikke skal være blot finansiell men beskyttende. Var den Brug, Etatsraad Tesdorpf gjorde af denne sin Indrømmelse, fuldstændig korrekt? Er det forsvarligt at an-

befale en Lov om Toldbeskyttelse, naar en saadan Lov ikke lettelig kan have sunde Følger? Et Forsøg paa at udarbejde en «fornuftig og sund Toldlov» vil, som det indrømmes, i de fleste Tilfælde falde galt ud; — deri turde ligge en Anbefaling, ikke — hvad Etatsraad Tesdorpf mener — for en Lov om Toldbeskyttelse, men for en Lov om Toldens Afskaffelse.

November 1876.
